

**Bức Tượng "Thương Tiếc"
và Điều Khắc Gia Nguyễn Thanh Thu
Xuân Hương (Newland TV)**

Lời giới thiệu: Trong lần về VN thăm quê hương nữ phóng viên Xuân Hương của chương trình Newland TV. đã có cơ hội gặp và nói chuyện với điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu tại tư gia của ông. Điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu là tác giả bức tượng đồng Thương Tiếc tại Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hòa. Ông vừa là một sĩ quan trong QLVNCH với cấp bậc Thiếu tá. Liên tục trong hai ngày gặp gỡ, trò chuyện, P.V. Xuân Hương đã được điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu tiết lộ nhiều điều khá thú vị trong sự nghiệp nghệ thuật và 8 năm trong lao tù Việt cộng của một chiến sĩ QLVNCH. Với giọng văn giản dị miền Nam, nữ phóng viên Xuân Hương đã kể lại cuộc gặp gỡ bất ngờ, kỳ thú. Newland T.V. xin hân hạnh giới thiệu đến bạn đọc bốn phương thiên phóng sự đặc biệt này.

** New Land T.V.*

Xuân Hương đã nhìn thấy hình ảnh Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hòa qua sách báo, qua các băng Video và DVD. Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hòa là nơi an nghỉ cuối cùng của hơn 18 ngàn chiến sĩ QLVNCH, đã hy sinh vì chính nghĩa quốc gia trong cuộc chiến Quốc-Cộng.

Trước cổng vào nghĩa trang có một bức tượng đồng người lính ngồi trên tảng đá, ôm súng thương, nhớ đến những người bạn đã nằm xuống. Đó là, bức tượng Thương Tiếc do điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu thực hiện.

Bức tượng đồng có chiều cao 9 thước, sau ngày 30/4/75 đã bị bạo quyền Việt cộng gian ác giật sập, phá hủy.

Xuân Hương trong dịp về thăm quê hương, may mắn đã gặp được điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu. Với hai lần gặp gỡ và nhiều tiếng đồng hồ trò chuyện, điều khắc gia Thu kể cho Xuân Hương nghe nhiều điều vui , buồn, thú vị đã xảy ra trong đời ông chung quanh sự nghiệp điều khắc và những tháng năm tù tội.

Điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu cho biết trong nhiều tác phẩm. Ông cảm tượng thấy danh dự nhứt trong sự nghiệp của mình là tác phẩm "Ngày Về". Tác phẩm này, diễn tả hình ảnh người chiến binh trở về từ chiến trường được người hậu phương choàng vòng hoa chiến thắng. Tác phẩm "Ngày Về" của Nguyễn Thanh Thu đã được giải nhứt trong Ngày quốc khánh 26 tháng 10 năm 1963 về Văn Học Nghệ

Thuật dưới thời Đệ Nhứt Cộng Hòa của TT. Ngô đình Diệm. Và tác phẩm thứ hai là Thương Tiếc, thời đệ nhị VNCH của TT. Nguyễn văn Thiệu.

Lịch sử bức tượng đồng Thương Tiếc tại Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hòa

Bức tượng đồng mang tên Thương Tiếc tại nghĩa trang Quân Đội Biên Hòa được điêu khắc gia Nguyễn Thanh Thu hoàn thành vào năm 1966. Đây là thời điểm chiến tranh giữa VNCH và Cộng Sản Bắc Việt đang diễn ra tới mức độ ác liệt.

Vào thời đó, Nghĩa Trang Quân Đội tọa lạc ở Hạnh Thông Tây, Gò Vấp. Tình hình trong nước lúc bấy giờ rất lộn xộn. Dân chúng bị xách động biểu tình liên miên. Còn các đảng phái thì đua nhau tranh giành ảnh hưởng đối với Hội Đồng Quân Nhân Cách Mạng.

Lúc bấy giờ, Tổng thống Nguyễn Văn Thiệu còn đang là Chủ Tịch Ủy Ban Lãnh Đạo Quốc Gia. Tổng thống Thiệu là người đã nghĩ ra việc xây dựng Nghĩa Trang Quân Đội nằm cạnh xa lộ Biên Hòa.

ĐKG. Thu tâm sự rằng, ông không biết tại sao lúc đó Tổng thống Thiệu lại biết đến ông để mời ông vào bàn về dự án xây Nghĩa Trang Quân Đội tại Biên Hòa. Nhưng sau này TT. Thiệu cho biết đã biết tài điêu khắc của ông qua tác phẩm Ngày Về, khi TT. Thiệu còn là đại tá Sư đoàn trưởng Sư đoàn 5 bộ binh.

Khi gặp mặt TT. Thiệu, ông Thiệu đã nói với ĐKG. Thu, là ông muốn trước cổng vào nghĩa trang phải có một bức tượng to lớn đầy ý nghĩa đặt ở đó. Mục đích bức tượng để nhắc nhở, giáo dục người dân về sự hy sinh cao quý của các chiến sĩ VNCH.

ĐKG. Thu kể tiếp là sau năm lần, bảy lượt gặp TT. Thiệu bàn bạc, ông hứa sẽ trình dự án lên TT. Thiệu sau một tuần lễ nghiên cứu. Khi về nhà ông mất ăn, mất ngủ, lo lắng ngày đêm. Đầu óc ông lúc nào cũng suy nghĩ đến những đề tài có ý nghĩa như ý của TT. Nguyễn Văn Thiệu. Ông nhớ đến lời TT. Thiệu nói: "Những chiến sĩ VNCH, đã vì lý tưởng tự do hy sinh đời mình thì những người ở hậu phương như 'chúng ta' phải làm một cái gì để nhớ đến sự hy sinh cao cả đó cho xứng đáng". Những lời chân tình này đã làm điêu khắc gia Thu trăn trở không nguôi nên trong thời gian chờ đợi gặp lại TT. Thiệu, ngày nào ông cũng đến Nghĩa Trang Quân Đội tại Hạnh Thông Tây để suy ngẫm đề tài.

Trong bảy ngày hứa sẽ gặp lại TT. Thiệu thì hết sáu ngày, ĐKG. Thu đến Nghĩa Trang Quân Đội Hạnh Thông Tây để phác họa những cảm xúc chân thật trong lòng tại chỗ. Ông đã chứng kiến cảnh, ngày ngày máy bay trực thăng đưa quan tài những người đã hy sinh vì tổ quốc về nơi an nghỉ cuối cùng với sự cảm xúc vô biên, nhưng vẫn chưa dứt khoát được một chủ đề rõ ràng.

Vào một buổi trưa của ngày thứ sáu trên đường về từ Nghĩa Trang Hạnh Thông Tây, giữa trời nắng chang chang, ĐKG. Thu ghé vào một tiệm nước bên đường để giải khát. Khi bước vào quán, ông thấy một quân nhân Nhảy Dù đang ngồi uống bia và trên bàn đã có 5,3 chai không. Đặc biệt trên bàn có hai

cái ly. Ngồi bàn đối diện với người quân nhân kia, ông lấy làm ngạc nhiên khi nhìn thấy người lính Nhảy Dù vừa uống bia vừa lăm bằm nói chuyện với cái ly không. Hình ảnh này cho thấy anh ta vừa uống vừa nói chuyện và vừa cụng một người đã chết. Khi nói chuyện với cái ly xong, người lính uống hết ly bia của mình. Sau đó, anh ta "xót" bia của cái ly cụng còn nguyên vào ly mình, rồi lại kê thêm một chai bia mới rót đầy vào ly kia. Thấy vậy, ông bước qua làm quen với người lính Nhảy Dù và đề nghị cho ông ngồi chung bàn. Người quân nhân mắt quắc tỏ vẻ không bằng lòng vì bị phá cuộc đối ẩm của anh và người đã chết. Thái độ này làm ông lúng túng. Đột nhiên, người lính kia móc cái bóp đựng giấy tờ của anh ta ra và đưa cho ông như trình giấy cho Quân Cảnh. Ông nghĩ rằng mình đâu phải là Quân Cảnh mà xét giấy ai. Tuy nhiên ông cũng cầm lấy bóp và trở về chỗ ngồi. Vì tò mò, ông mở bóp ra coi. Trong bóp, ông nhìn thấy những tấm hình trắng đen chụp cảnh các anh em đồng đội nơi chiến trường. Muốn làm quen với người lính Nhảy Dù, nên ông cố nhớ địa chỉ và KBC của anh ta trước khi cầm bóp trả lại cho chủ nó. Sau đó, ông ra về để chuẩn bị ngày hôm sau lên gặp TT. Thiệu.

Tối hôm đó, điều khắc gia Thu vẽ liền 7 bản mẫu. Khi ngồi vẽ như vậy đầu óc ông cứ nhớ đến hình ảnh ngồi uống bia một mình với gương mặt buồn bã của người lính Nhảy Dù, mà qua căn cước ông biết tên là Võ Văn Hai.

Bảy bản mẫu của Nguyễn Thanh Thu phác họa là cảnh người lính đang chiến đấu ngoài chiến trường, cảnh mưa bão ngoài mặt trận. Phản ánh lại cảnh êm ả của những người tại hậu phương. Khi ngồi vẽ đầu óc ông cứ liên tưởng đến vóc dáng buồn thảm của Võ Văn Hai và ông ngồi vẽ cho tới 6 giờ sáng.

Đến 8 giờ sáng thì có người đến rước ông vào gặp TT. Thiệu tại Dinh Gia Long. Đến nơi, đại tá Võ Văn Cầm là Chánh Văn Phòng của TT. Thiệu cho biết TT. đang tiếp chuyện một vị tướng nào đó nên bảo ông đợi một chút. Trong lúc đợi, ông ra phía ngoài đi lang thang trên hành lang của dinh và vừa đi vừa nghĩ trong đầu là tại sao mình không vẽ Võ Văn Hai cho rõ ràng. Nghĩ vậy ông ngồi xuống một chiếc ghế cạnh màu đỏ tường tượng đến hình ảnh Võ Văn Hai ngồi buồn rầu, ủ dột trong quán nước. Ông trở vào phòng Đại tá Cầm định xin một tờ giấy để phác họa những ý tưởng đã nghĩ ra. Nhưng khi trở vào trong, ông ngại ngùng không dám lên tiếng. Ông nhìn phía sau lưng Đại tá Cầm thấy trong giỏ rác có một bao thuốc lá không. Ông lượm bao thuốc lá và trở ra ngoài. Điều khắc gia Thu đã dùng mặt trong của bao thuốc lá phác họa bố cục bản thảo và cảm thấy hài lòng về bức hình đã vẽ ra.

Khi được Đại tá Cầm mời vào gặp TT. Thiệu, ông đã trình bày giải thích về 7 bản đã vẽ từ trước cho TT. Thiệu nghe. Xem xong TT. Thiệu hỏi: "Anh Thu à! Bảy bản, bản nào tôi cũng thích nhưng anh là cha đẻ của nó, anh nên cho tôi biết tấm nào hay nhất". Điều khắc gia Thu rụt rè nói với TT. Thiệu: "Thưa TT, mới đây thôi trong khoảng 15 phút trong khi chờ gặp TT. tôi mới nghĩ ra một đề tài được phác họa trên một bao thuốc lá. Nhưng, tôi không dám vô lễ trình lên TT. Tuy nhiên, với phác họa này tôi thấy nó hay quá. Tổng thống hỏi, thì tôi muốn chọn bản này, nhưng tôi không dám trình lên Tổng Thống".

TT. Thiệu bảo ĐKG. Thu đưa cho ông coi bản họa trên bao thuốc lá. Ông Thu đã giải thích cho TT. Thiệu nghe về trường hợp Võ Văn Hai mà ông đã gặp trong quán nước. Ông Thu cho biết, lúc đó ông cũng chưa dứt khoát đặt tên cho các bản phác họa đã trình cho TT. Thiệu xem dù rằng đã nghĩ trong đầu các tên như 1) Tình đồng đội, 2) Khóc bạn , 3) Nhớ nhung, 4) Thương tiếc, 5) Tiếc thương .

Cuối cùng điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu và TT. Thiệu đồng ý tên Thương Tiếc. Được sự đồng ý của TT. Thiệu, ông ra ngoài văn phòng của Đại tá Cầm phóng lớn bức họa Thương Tiếc bằng hình màu. Ông đã nhờ Đại tá Cầm ngồi trên một chiếc ghế đầu để lấy dáng ngồi tượng tượng trên tảng đá. Sau khi hoàn tất, Tổng thống Thiệu cầm bức họa tấm tắc khen. ĐKG. Thu đã đề nghị TT. Thiệu ký tên vào bức họa đó, mà ông đã nói với TT. Thiệu là "Cho ngàn năm muôn thuở" . TT. Thiệu đồng ý và đã viết "TT. Nguyễn Văn Thiệu ngày 14 /8/1966".

Sau khi được TT. Thiệu chấp thuận dự án làm bức tượng Thương Tiếc, điêu khắc gia N.T.T phải làm ngày, làm đêm để kịp khánh thành Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hòa vào ngày Quốc khánh 1/11/1966 đúng như dự định.

Một chiến sĩ QLVNCH can trường trong ngục tù cộng sản

Điêu khắc gia Thu tâm sự, khi còn ở trong tù lúc bị nhốt ở "cô - nét" ông nhớ đến tượng Thương Tiếc và đã vái thăm tất cả vong linh chiến sĩ VNCH trong ba ngày, hãy cho ông biết ông có thoát khỏi dự định xử bắn của VC hay không. Thì vào một buổi trưa, ông chợt chờn thấy có người báo mộng cho biết ông không sao cả, nhưng thời gian tù tội còn lâu lắm.

Người điêu khắc gia tài ba kể tiếp. Trước đó, một người bạn đã dặn dò ông phải coi chừng và cẩn thận trong lúc ở tù VC vì ông quá nổi tiếng về những tác phẩm điêu khắc nên chắc chắn VC sẽ không để ông yên. Lúc đó, ông không quan tâm cho lắm, nhưng vào một buổi trưa trong lúc các tù nhân đang nghỉ ngơi, thì ông được một cán bộ quân giáo mời ra ngoài báo cho biết ông chưa khai báo thành thật, còn giấu giếm nhiều điều. Thiếu tá Thu hỏi giấu giếm những điều gì? Để trả lời, tên cán bộ lấy ra một danh sách tên tuổi các tù nhân, mà theo ông là do các người làm "ăng ten" trong trại báo cáo. Ông cho biết những người chịu làm "ăng ten" cho VC sẽ được lãnh tiêu chuẩn gạo 11 ký một tháng, thay vì 9 ký như mọi người. Ông còn nói thêm, những kẻ làm "ăng ten" không phải vì họ thù ghét ai, mà chỉ vì "miếng ăn" mà thôi.

Cầm bảng danh sách trên tay, tên cán bộ nói rằng thiếu tá Thu là tác giả bức tượng Thương Tiếc tại Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hòa, nhưng tại sao lại không khai báo. Và phải cho anh ta biết, lý do tại sao ông lại làm ra bức tượng này. Điêu khắc gia Thu trả lời vì ông là một quân nhân trong QLVNCH, ông làm bức tượng Thương Tiếc là để cùng người dân miền Nam tỏ lòng thương tiếc sự hy sinh của các chiến sĩ chiến đấu cho tự do. Tên cán bộ lại hỏi, tại sao lại làm bức tượng Ngày Về. Ông giải thích cho tên cán bộ nghe rằng, đời lính hành quân nay chỗ này, mai chỗ kia, vài ba tháng mới được phép về thăm vợ con một lần. Ông làm tượng Ngày Về để nói lên sự vui mừng khi vợ chồng gặp lại nhau, thì đâu có gì gọi là không tốt.

Tên cán bộ quân giáo đề cập đến bức tượng An Dương Vương và thành Cổ Loa là biểu tượng của ngành Công binh QLVNCH với những lập luận ngây ngô. Tên cán bộ nói với Nguyễn thanh Thu, An Dương Vương là người lập quốc, còn bác Hồ là người giữ nước. Vậy tại sao ông không ghép hình bác Hồ vào. Ông trả lời tên cán bộ rằng, lúc làm tượng An Dương Vương ông đâu biết bác Hồ là ai, là người nào, nên không thể ghép vào được. Nghe nói vậy, tên cán bộ xám mặt lại, hất ta ra lệnh cho ông đứng đó không được đi đâu hết. Tên này chạy về văn phòng gọi thêm 6 tên cán bộ nữa, súng ống đầy đủ, chạy đến chỗ Nguyễn thanh Thu đứng. Trong 6 người này có một tên là chính trị viên đã gần hỏi: "Khi này anh đã nói gì với anh Sáu". NTT trả lời: "Tôi không có nói gì hết". Tên chính trị viên nói tiếp: "Anh Sáu cho tôi biết anh nói là dân Sài Gòn, người miền Nam không ai biết bác Hồ. Vì không biết nên anh không thể làm tượng bác kèm với An Dương Vương, có đúng không?". Điêu khắc gia chay-loan-2 Thu trả lời "Đúng vậy". Nghe trả lời như thế, tên cán bộ chính trị viên nói cho ông 5 phút định trí, để nói lại. Đồng thời tên này còn hỏi gần: "Anh bảo rằng anh không biết bác Hồ phải không?". Thiếu tá Thu thẳng thắn trả lời: "Tôi không biết mặt, biết tên ông này". Tên cán bộ nói: "Nếu anh không biết, tôi cho anh biết". Sau đó, chúng lôi điêu khắc gia Thu về văn phòng đánh đập tàn nhẫn liên tục trong ba ngày, ba đêm. Tuy bị đánh đập dã man, nhưng thiếu tá Thu chịu đựng và im lặng không lên tiếng gì hết. Thấy vậy một tên cán bộ nói: "Bây giờ mày nói về hai chữ Tự Do cho chúng tao nghe coi". Thiếu tá Thu bấy giờ mới lên tiếng: "Nếu tôi không nói thì cán bộ nói tôi khinh, nhưng khi tôi nói thì cán bộ không tin. Bây giờ, tôi nói về Tự Do cho cán bộ nghe. Người miền Nam có tự do là họ được đi đứng dễ dàng, ăn nói thoải mái không có bị khó dễ gì hết. Còn những người CS các anh cũng có tự do, nhưng chỉ có những chữ viết

trên các cổng ra vào được sơn son thiếp vàng, chỉ có trên vách tường tại các văn phòng làm việc, chớ người dân thì không có". Nghe nói vậy, bọn VC lại ra tay đánh đập NTT một trận tơi bời, đổ máu mũi. Sau đó, chúng đem nhốt ông vào "cô - nét". Ông cho biết, sau nhiều tháng trong "cô nét" ông chỉ còn xương và da, đứng lên muốn không nổi.

Một tình cảm khó quên

Một ngày nọ, vào khoảng 4 giờ sáng cửa "cô - net" được mở ra, và một họng súng AK chĩa ngay vào thiếu tá Nguyễn Thanh Thu, rồi một giọng ra lệnh cho ông bước ra. Ngoài trời tối đen, lờ mờ sáng, ông đứng không vững khi bước ra cửa "cô - net" nên bị hụt chân té quỵ. Tên cán bộ ra lệnh cho điều khắc gia Thu đứng dậy và giơ tay ra để cho chúng móc còng vào. Sau đó, ông được bốn tên cán bộ kè đi về phía cổng trại để vào khu rừng chuối kè bên. Đang đi bỗng nhiên có một chiếc xe Jeep chạy tới đèn pha sáng choang làm chói mắt mọi người. Chiếc xe Jeep ngừng lại tắt đèn, có tiếng nói chuyện trao đổi giữa hai bên chừng 5 phút. Sau đó, toán dẫn cán bộ quay lại bịt mắt ông và tiếp tục kéo lết đi vào rừng chuối. Đến nơi, tên cán bộ kéo thiếu tá Thu nhốt vào một nhà cầu của khu gia binh của VNCH bỏ hoang từ lâu. Quá mỏi mệt nên ông đã ngủ thiếp lúc nào không hay. Gió theo khe hở thổi làm ông tỉnh dậy, qua khe hở ông thấy trời đã sáng và biết mình chưa chết. Thiếu tá Thu cười nói rằng, bị nhốt ở trong cầu tiêu nhưng ông cảm thấy sung sướng, thoải mái hơn là lúc bị nhốt ở "cô - net" nhiều.

Kể tới đây, điều khắc gia NTT cười và cho biết từ đó không ngờ lại xảy ra "Những tình cảm khó quên". Ông kể tiếp là vào buổi trưa hôm đó, một cô gái người Bắc tay cầm chén cơm, bịch muối và đôi đũa tre đến mở cửa cầu tiêu đưa cơm cho ông ăn, nhưng cô ta mở không được vì bên trong ông đã móc cửa lại. Bên trong, ông hỏi vọng ra "Cô là Bắc kỳ phải không, nhưng Bắc kỳ nào? Bắc kỳ 54 hay Bắc kỳ giải phóng". Cô gái trẻ khoảng 22, 23 tuổi trả lời: "Này nhé, tôi là chị nuôi của ông. Đem cơm cho ông ăn mà ông hỏi tôi như thế". Nói xong cô ta cầm chén cơm bỏ ra về. Khoảng 3, 4 phút sau, một tên cán bộ đến ra lệnh cho ông phải mở cửa ra và mắng: "Lúc nào cũng láo khoét. Tha chết cho rồi mà còn láo khoét". Nói xong tên cán bộ bỏ đi. Vào buổi chiều cô gái trở lại, thiếu tá Thu nhủ thầm trong bụng là không giỡn nữa, vì giỡn sẽ đói. Khi cô gái mở cửa bỏ phần cơm vào, ông phân trần với cô là ông chỉ giỡn một chút mà cũng đi mất.

Qua ngày kế, một tên cán bộ và hai người tù đến chỗ nhốt thiếu tá Thu, dùng đồ nghề khoét một cái lỗ vuông nhỏ trên cửa cầu tiêu. Xong đâu đó, tên cán bộ nói: "Từ nay không mở cửa nữa. Mỗi lần tới giờ cơm, anh dùng miếng gỗ đưa cái chén cũ ra và sẽ nhận được chén cơm mới đưa vào qua cái lỗ này". 11 giờ trưa hôm đó "chị nuôi" của điều khắc gia Thu đem cơm và muối đến cho ông. Theo như lời dặn, thì thiếu tá Thu khi nhận chén cơm mới ông phải trả cái chén không lại, nhưng ông không làm điều này. Cô gái lên tiếng hỏi, nhưng ông không trả lời. Cứ như vậy hai ba ngày liên tiếp, ông giữ lại tất cả 7 cái chén. Một hôm cô gái phàn nàn: "Ông giữ hết chén thì tôi đâu còn chén để đựng cơm cho ông". Nghe vậy, thiếu tá Thu cười nói: "Nếu cô muốn tôi trả lại mấy cái chén thì phải có điều kiện". Cô gái hỏi: "Điều kiện gì?" Ông đáp: "Cô để bàn tay của cô lên tấm ván đưa cơm cho tôi rồi đưa vào cho tôi thấy". Sau vài giây tần ngần, cô gái làm theo điều kiện của điều khắc gia Thu. Ông đã tinh nghịch dùng đôi đũa tre đựng vào bàn tay của cô gái rồi sau đó đưa trả 7 cái chén cho cô gái. Cô gái ngạc nhiên hỏi: "Chỉ có vậy thôi à!". Ông trả lời: "Chỉ có vậy thôi!". Cô gái bỏ về.

Trong lúc thiếu tá Thu đang ngồi ăn cơm, thì cô gái trở lại với một bà già đi phía sau. Đến trước cửa cầu tiêu, nhìn vào lỗ đưa cơm bà già nói: "Ông này, con Lan nó đem cơm cho ông ăn, thế mà ông còn lấy đũa chích vào tay nó. Là cái gì vậy?" Điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu cười nói: "Vậy mà cũng không biết". Nghe vậy bà cụ phàn nàn: "Ông làm kỳ quái quá ai mà biết được". Bị hỏi dồn nhiều câu, Thiếu tá Thu nói nhỏ: "Là yêu đấy!". Nghe như vậy người con gái tên Lan đỏ mặt thẹn thùng, vội vã quay lưng bỏ đi.

Qua ngày hôm sau, cô gái tên Lan lúc đem cơm đến cho điều khắc gia Thu, cô nhỏ nhẹ và tha thiết nói: "Anh Thu à! Em khuyên anh, anh thôi đừng có 'anh hùng' nữa. Như vậy, thiệt thòi cho anh lắm anh có biết không? Chúng nó đã tha chết cho anh đây!" Rồi cô nói tiếp, giọng run run: "Em thương mấy anh sĩ quan cải tạo các anh lắm. Kể từ nay, đến giờ cơm em sẽ để cục thịt nằm ở đáy chén. Khi em đưa cơm vào, anh hãy tìm cục thịt ăn liền trước nha! Để đề phòng cho cả em và anh không bị cán bộ bắt gặp làm khó dễ".

Thiếu tá Thu cảm động hỏi: "Cô Lan! Làm sao cô biết chúng nó tha chết cho tôi?" Cô gái khẽ nói: "Này nhé! Anh còn nhớ không? Khoảng 4 giờ sáng hôm đó, gần nhà bếp, em thấy đèn pha của chiếc xe Jeep chạy ngang. Và khoảng nửa tiếng sau, có bốn cán bộ súng ống trên vai bước vào nhà bếp bảo em pha cà phê cho họ uống. Họ kể cho em nghe là đáng lẽ có một tù nhân bị đưa đi bắn. Nhưng sau đó bỗng nhiên 'có lệnh hồi'. Nên tù nhân này được lòi vào nhốt tạm thời trong một cầu tiêu của một trại gia binh trước bỏ hoang". Cô Lan kể tiếp: "Có một lần em đón đường hỏi các anh đi lao động ngoài rừng về hỏi tại sao anh bị phạt nặng như vậy, thì mọi người cho biết vì anh là tác giả bức tượng 'Thương Tiếc' tại Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hòa. Nhắc đến bức tượng Thương Tiếc, em không lạ gì bức tượng này, vì hồi đó, chiều nào em và các bạn thường hay chơi quanh gần tượng.

Điều khắc gia Thu hỏi cô gái: "Cô ở Hồ Nai được bao lâu rồi?" Cô Lan kể lể: "Cha em là bộ đội VC ngoài Bắc, vào Nam đánh trận bị bom dội chết trong rừng. Mẹ em đã gánh em vào Hồ Nai và em đã lớn lên từ đó".

Kể đến đó, thiếu tá Thu không giấu được sự xúc động. Ông ngậm ngùi nói: "Cô Lan rất tận tình và tốt với tôi. Những chân tình ấy cùng với những kỷ niệm rất dễ thương tôi luôn trân quý. Cô là nguồn an ủi của tôi trong lúc bị tù đầy, trong nỗi đau và sự bất hạnh của một đời người. Tôi rất muốn trả ơn cho cô, nhưng không biết đâu mà tìm. Tôi nghĩ những tình cảm này khó phai nhạt trong đời mình".

Nỗi lòng biết tỏ cùng ai?

Thiếu tá Thu cho biết vào thời điểm đó, khoảng tháng 8, nhiều đổi thay xảy đến với ông. Một hôm, cán bộ quản giáo gọi ông lên làm việc. Tên cán bộ nói: "Anh Thu, chẳng lẽ anh muốn ở mãi trong thùng sắt sao? Tôi đề nghị là anh đừng nhận mình là tác giả 'chính' đã làm tượng 'Thương Tiếc' mà anh chỉ là người 'phụ' thôi. Người 'chính' đã vượt biên đi rồi. Anh viết bản tự thú như vậy, tôi sẽ cứu xét và giảm tội cho anh". Nhưng ông đã khẳng khái trả lời: "Cám ơn cán bộ đã khuyên tôi, nhưng với tôi tác phẩm Văn hóa Nghệ thuật là con đẻ của mình. Sao tôi lại trốn tránh trách nhiệm và đổ thừa cho người khác? Tôi không thể làm như vậy được".

Vài ngày sau, một tên cán bộ khác đến gặp ông và ra lệnh cho ông phải làm tượng HCM để kịp ngày Quốc khánh 2/9 của VC. Thiếu tá Thu cho biết là ông nhận lời đề nghị này, vì ông đã có ý định trốn trại. Ông nói với cán bộ quản giáo biết, là muốn làm tượng phải có đủ đồ nghề. Thế là ông được bốn tên bộ đội chở về nhà để lấy đồ nghề. Trên đường về ông xin ghé nhà mẹ mình để thăm bà. Đến nơi, mấy tên bộ đội thì ngồi chuyện trò với cô Hồng em gái của ông ở cửa trước. Còn ông vào nhà gặp mẹ. Hai mẹ con gặp nhau mừng rỡ ríu rít. Bỗng bà cụ nghiêm mặt nói: "Thu à! Má để con ra mà không biết tánh con sao! Con hãy ráng ở trong tù thêm một năm nữa đi. Nếu con mà trốn, má sẽ chết cho con coi". Nghe mẹ nói như vậy, ông quá sức bàng hoàng, tự nghĩ: "Trời ơi! Bao nhiêu ý định nhen nhúm giờ đây đã tiêu tan. Nỗi buồn tràn ngập trong lòng, vì ông sẽ trở về giam mình trong cái thùng sắt (2m x 1m) sừng sững ngoài trời, tiếp tục chịu đựng thời tiết khắc nghiệt, sức nóng như thiêu đốt của mùa Hạ, hay lạnh giá của mùa Đông rét mướt".

Theo như thỏa thuận là sau khi được về thăm nhà và lấy đồ nghề, ông sẽ thực hiện điều khắc tượng HCM. Tin này được nhanh chóng loan truyền trong trại giam. Từ đó, không biết bao nhiêu lời nguyện rửa vang lên làm ông đau khổ vô cùng.

Trước khi ra lệnh bắt ĐKG. Thu làm tượng HCM, cán bộ VC đã liên lạc trước với gia đình thiếu tá Thu. Chúng dàn cảnh cho vợ, con ông được đến thăm viếng đặc biệt. Tuy nghèo nhưng gia đình ông cũng mua thịt vịt quay, bánh mì, bày biện ra để cả nhà cùng ăn trong trại giam. Thật bất ngờ, trong tờ Tin Sáng cũ dùng để gói vịt quay, thiếu tá Thu nhìn thấy hình TT. Nguyễn văn Thiệu. Ông xé tấm hình đó, xếp nhỏ cất vào túi cát. Đến ngày nặn tượng chân dung HCM, thiếu tá Thu lại khắc nét của Tổng Thống Thiệu. Ông cho biết, rất phấn chấn trong lòng và thầm nghĩ: "Tự mình, trí ta, ta hay, lòng ta, ta biết". Sau này, Nguyễn thanh Thu được kể lại. Một buổi chiều nọ, trên đường đi lao động về đám tù nhân đi ngang qua nhìn thấy pho tượng HCM sắp được hoàn tất, họ có vẻ thích thú xầm xì: "Trời ơi! Tụi mày xem giống TT. Thiệu quá! Giống quá tụi bây ơi!" Tiếng xầm xì làm mấy tên "ăng ten" chú ý. Lập tức chúng trình báo cho cán bộ quản giáo hay. Khoảng 4 giờ 30 chiều, vào thời điểm bức tượng HCM đang được điêu khắc gia Thu gắn râu mới được một bên mép thôi, thì một tên cán bộ bước đến hỏi: "Tượng sắp xong rồi chứ?" Miệng vừa hỏi, tên cán bộ nhanh tay thò vào túi áo ông lấy mảnh giấy báo có hình TT. Thiệu. Thế là xong! Việc bị đổ bể. Điều khắc gia Nguyễn Thanh Thu lại tiếp tục trở vào thùng sắt nhận thêm bốn tháng biệt giam, bị hành hạ đủ điều. Tại đây, ông kiệt sức, bất tỉnh, được đưa vào trạm bệnh xá. Tại trạm xá, ông được một tù nhân khác là phi công Đỗ Cao Đăng, chú của trung tướng Đỗ Cao Trí làm Trưởng trạm xá, và một số học trò cũ của ông, từ thời còn học trung học Võ trường Toàn, hết lòng cấp cứu. Nhờ vậy, ba ngày sau ông mới tỉnh lại. Với tình trạng sắp chết, da bọc xương, điêu khắc gia Nguyễn thanh Thu được VC tha cho về với gia đình kể từ đây.

Hoài bảo không nguôi

Điêu khắc gia Nguyễn Thanh Thu cho biết ông ở tù VC 8 năm. Sau khi ở tù về, ông tìm đủ mọi cách để vượt biên ra nước ngoài. Ông nghĩ rằng qua bên Mỹ ông dễ có cơ hội thực hiện những mộng ước của đời mình. Đó là, dựng lại tượng "Thương Tiếc" nơi quê hương thứ hai. Nhưng trong 15 năm sống tại Mỹ, ông không tìm ra được một mảnh thương quân nào giúp đỡ. Ông đành buồn bã trở về Việt Nam sinh sống. Ông cảm thấy cô đơn với mơ ước của mình. Nhưng, ông vẫn hy vọng một ngày nào đó sẽ thực hiện được, nên hàng ngày ông cố gắng tập thể thao để tinh thần và thể xác không suy nhược.

Điêu khắc gia Nguyễn thanh Thu cho biết, khi còn ở Mỹ ông đã có hân hạnh gặp lại TT. Nguyễn văn Thiệu khi TT. Thiệu từ Boston đến Nam Cali thăm viếng và nói chuyện với đồng bào tỵ nạn. Tổng thống Thiệu được một người bạn của thiếu tá Thu sắp xếp hướng dẫn đến gặp nhà điêu khắc. Khi gặp thiếu tá Thu, TT. Thiệu vồn vã hỏi liền: "Anh Thu có khỏe không? Tôi nghe nói ở trong tù anh đã làm tượng tôi phải không?" Điêu khắc gia Thu xúc động cho biết, là ông rất ngạc nhiên khi TT. Thiệu bất ngờ hỏi như vậy. Ông đã hỏi lại TT. Thiệu: "Làm sao tổng thống biết được?" TT. Thiệu nở nụ cười hiền hòa: "Làm sao tôi không biết được". Giây phút gặp gỡ quá ngắn ngủi. Sau đó, vị tổng thống nên đệ nhị VNCH vội vã từ giả đồng bào ra phi trường trở về Boston cho kịp chuyến bay.

Khi nhắc tới TT. Nguyễn văn Thiệu, thiếu tá Thu mơ màng nhớ về dĩ vãng xa xưa. Vì đó là kỷ niệm mà trong đó có những tác phẩm nghệ thuật ông tạo hình, nhờ sự gợi ý của tổng thống Thiệu.

Thiếu tá Thu cho biết sau 3 tháng khi tượng Thương Tiếc được khánh thành ở Nghĩa Trang QĐ Biên Hòa, TT. Nguyễn văn Thiệu đã tổ chức một bữa tiệc khoản đãi tại Dinh Độc Lập, và đã mời điêu khắc gia Thu đến dự. Trong khi trò chuyện với ĐKG. Thu, TT. Thiệu chỉ bồn nước phun trước Dinh Độc Lập, và nói muốn làm một biểu tượng gì đó.

Kể đến đây, ĐKG. Thu không nén được xúc động và thành thật nói: "Trông thật tội nghiệp với vẻ buồn lo của ông". Trầm ngâm một chút, TT. Thiệu nói với điêu khắc gia Thu: "Anh nghĩ xem, xứ mình đang ở trong tình trạng chiến tranh. Người lính thì đang sống, chết ngoài tiền tuyến. Biểu tượng Thương Tiếc đặt tại Nghĩa Trang QĐ đã tạm yên. Nhưng, tôi nghĩ mình còn phải làm thêm một cái gì đó nữa, để giáo

đục mọi người. Xin lỗi, người dân nhiều khi cũng thờ ơ với cuộc chiến lắm nên tôi muốn có một tác phẩm gây ý thức trong lòng người dân. Là dù đang chiến tranh, nhưng chúng ta cũng biết xây dựng, và biết "TỰ LỰC CÁNH SINH". Chứ hoàn toàn trông cậy vào viện trợ cũng phiến toái lắm. Anh Thu, anh nghĩ sao ? Anh có thể trình một dự án như ý tôi vừa trình bày không?

Sau khi nghe TT. Thiệu bày tỏ tâm sự trên. Cũng như lần trước, điêu khắc gia N.T.T xin Tổng Thống tuần lễ để làm việc. Và sau một tuần, ông đã làm xong 7 bản vẽ về dự án với đề tài có tên Đước Mùa. Đước Mùa là hình ảnh "Cô gái ôm bó lúa" vừa mới gặt để diễn tả sự trù phú của nông nghiệp miền Nam. Điêu khắc gia Thu đã làm mẫu bức tượng Đước Mùa cao 2m. Nhìn bức tượng cô gái ôm bó lúa với gương mặt hớn hở, hãnh diện với công sức mình đổ ra bằng những giọt mồ hôi, khiến người ta hình dung ra sự giàu mạnh của một nước phát triển nhờ nông nghiệp.

Theo điêu khắc Thu bức tượng Đước Mùa, nói lên sức sống trù phú của đồng bằng sông Cửu Long với chín miệng Rồng phun nước. Do đó, tác phẩm này còn có tên là " Cửu Long Đước Mùa".

Khi nhìn bức tượng mẫu Đước Mùa với ý nghĩa của nó, TT. Thiệu chấp thuận ngay. Dự án tượng Đước Mùa được thực hiện bằng đồng với tượng cô gái cao 9m, bề 3m. Kinh phí dự trù là 45 triệu đồng.

Tuy đã chấp thuận, nhưng với số tiền khá lớn đã khiến TT. Thiệu không tránh khỏi lo nghĩ trong khi chiến tranh mỗi ngày càng leo thang. Rồi cuộc chiến Mùa Hè Đỏ Lửa kéo đến. Mọi chi phí đều phải ưu tiên hàng đầu cho ngân sách Quốc Phòng. Thế nên dự án Đước Mùa phải đành gác lại và không được hoàn thành theo mong ước của TT. Nguyễn văn Thiệu.

Điêu khắc gia Nguyễn Thanh Thu ngậm ngùi nói: "Tuy tượng Đước Mùa không được ra mắt người dân miền Nam, nhưng quá trình dự án cũng đã thể hiện được cung cách của TT. Nguyễn Văn Thiệu – một nhà lãnh đạo luôn quan tâm đến sự hy sinh của Quân Đội, và tinh thần một nước tự lực, tự cường".

Tượng mẫu Đước Mùa cao 2m được TT. Thiệu chấp thuận từ 1971, đến nay 2009 vẫn còn tại nhà của điêu khắc gia Thanh Thu. Gần đây nhất vào năm 2006, dù đã 73 tuổi ĐKG. Thu vẫn khắc thêm tượng "Cô Gái Đước Mùa" thật sống động. Đây là hình ảnh cô gái với chiếc nón lá, ôm bó lúa tựa vào vai. Đước Mùa hay Cô gái Đước Mùa, kiểu nào cũng đầy ý nghĩa và đẹp vẹn toàn. Ông quả thật không những là thiên tài nghệ thuật, mà ông còn là một chiến sĩ yêu nước nồng nàn.

Cuối cùng, điêu khắc gia Thu cho biết, đến nay ông vẫn còn băn khoăn về một trường hợp mà ông nghĩ là hơi bất thường. Ông nói cách nay vài năm, có một người ở bên Mỹ về tự xưng là một ông cha đã tu xuất tên là Vũ văn Hoàng tuổi trên 70 mươi. Ông Hoàng cho biết đã cải táng được 18 ngàn ngôi mộ tại tỉnh Bình Dương, cũng như đã giúp đỡ rất nhiều cho thương phế binh. Ông Hoàng nói là muốn cùng với ông tạo dựng lại bức tượng "Thương Tiếc" cho những phần mộ vừa được trùng tu. Nghe như vậy, ông rất mừng rỡ vì đó là điều ông ôm ấp từ lâu. Sau một tháng gập gờ bàng bạc, ông Hoàng có hứa khi trở về Mỹ sẽ báo cho ông biết diễn tiến công việc mà hai người muốn thực hiện. Nhưng, công việc không đi đến đâu và nhiều năm trôi qua ông không còn liên lạc được với ông Hoàng nữa.

Điêu khắc gia tài ba của QLVNCH nói rằng, ông mong khi Xuân Hương về Mỹ sẽ nói cho người Việt hải ngoại biết được ý nguyện của ông. Là người có quốc tịch Mỹ, ông lúc nào cũng sẵn sàng trở qua bất cứ quốc gia nào để thực hiện bức tượng Thương Tiếc. Ông còn tâm sự, ở tuổi 75, nhưng ông ráng sống để một ngày nào đó xây dựng lại tác phẩm Tiếc Thương vì theo ông tác phẩm này, không thể mai một trong hoàn cảnh chính trị "khốn nạn", là miền Nam bị cưỡng chiếm vào tay bạo quyền Việt Cộng như hiện nay.

Xuân Hương

Mùa hè Bắc Cali 8/2009

<http://batkhuat.net/tl-buocuong-thuongtiiec.htm>